

Preek Breukelen
Zondag 31 december 2017, Oudejaarsavond
Deuteronomium 11:1-2,8-12 & Marcus 4:35-41

*“Daaruit zult u de moed putten om het land aan de overkant binnen te gaan
en het in bezit te nemen.”*

Gemeente van Jezus Christus,

Oudejaarsavond is een moment bij uitstek om terug te kijken en vooruit te zien. Wat heeft het afgelopen jaar ons gebracht? En wat hopen wij voor 2018? En zoveel mensen als er hier zitten, zoveel verhalen zijn er natuurlijk ook. Voor de één heeft het afgelopen jaar grote vreugde gebracht: een jubileum dat gevierd werd, een kleinkind geboren, een langgekoesterde wens die in vervulling is gegaan. Voor de ander zal het afgelopen jaar herinnerd worden als een jaar van verdriet, vol zorgen om gezondheid, zorgen om de kinderen, het verlies van zekerheid of het verlies van een dierbare. En op grond van wat wij het afgelopen jaar hebben meegemaakt, maken wij ook onze wensenlijst voor het komende jaar.

Voor mij persoonlijk is het afgelopen jaar een prima jaar geweest, een jaar zonder heftige emoties als ik mijn opvliegendheid door het stoppen met roken niet meetel. Het is geen jaar geweest van hoge pieken en diepe dalen maar meer een periode van het vinden van nieuwe balans in familieverbanden, zeg maar het bewateren van het vlakke land alsof het een moestuin is. Maar grof spitwerk was niet nodig. Kijk ik echter naar de wereld dan is daarin natuurlijk enorm veel gebeurd. Mooie dingen maar ook droevige zaken. En het zijn vooral die laatste die ons via de media bereiken: natuurgeweld, oorlogsgeweld, onrecht en onderdrukking. Nou moet ik zeggen dat sommige ellende je zo langzamerhand ook erg vrolijk maakt en dan kijk ik in dezen naar Amerika, naar de Verenigde Staten. Met angst en beven waren wij getuige van de komst van de nieuwe president en eerlijk gezegd we zouden ons nog steeds zorgen moeten maken om wat er uit zijn mond komt en wat hij de wereld in *tweet*. Maar het is iedere keer weer zo verrassend en ongeloofwaardig dat ik me zo ondertussen ook enorm amuseer. Ik heb nog nooit zulke leuke TV gehad sinds hij president is en geregeld lig ik ook rollend van het lachen op de bank. Waar dit allemaal eindigt: we zullen het zien.

Tot zover mijn persoonlijke herinnering. Laten we nu vooral eens kijken naar de Schrift. Ook daar gaat het om herinnering, om wat geweest is en welke nieuwe stappen men neemt naar nieuwe toekomst. Zoals wij in ons leven onderweg zijn, zo is ook het volk Israël onderweg nadat het bevrijd is uit het slavenhuis Egypte en door God aan de hand meegenomen wordt naar het beloofde land. We kennen het verhaal natuurlijk uit den treure. Het volk had te lijden, zwaar te lijden, in het land Egypte. Lang daarvoor waren ze door een hongersnood in Egypte terecht gekomen. Het was in de tijd dat Jozef onderkoning was van het land en hij zijn vader Jakob en zijn broers liet wonen in de landstreek Gosen. Maar tijden veranderen, Jozef is niet meer en een nieuwe farao duwt het joodse volk in harde slavernij. Leven is haast onmogelijk, mensen snakken naar adem, roepen de hemel. En die hemel geeft uiteindelijk gehoor door Mozes aan te stellen als leidsman voor het volk. Hij zal het volk naar de vrijheid brengen. Gemakkelijk gaat het niet, zo weten we. De farao is onwillig. Pas na tien plagen mag

het volk vertrekken. Maar dan is het gevaar nog niet geweten. Een wonderlijke tocht door de Rietzee brengt hen in veiligheid. Het Egyptische leger vergaat in de zee. Het kwaad is gestorven, het volk is bevrijd. En in die vrijheid zijn ze onderweg naar beloofd land, naar Gods toekomst. Onzeker, soms ook zwaar ongehoorzaam, twijfelend en af en toe zelfs terugverlangend naar Egypte, naar de zekerheden die men vroeger tenminste had.

Het werd een lange reis, een levensreis. De Bijbel zegt een reis van veertig jaar. Maar wie de Sinaï-woestijn kent, weet dat veertig jaar rondzwerven in dat gebied wel heel veel fantasie vraagt en een flink gebrek aan oriëntatievermogen. In een paar weken ben je er echt wel doorheen. Veertig is een getal dat we veel vaker in de Bijbel tegenkomen. Zie het als getal van het leven, een leven lang onderweg zijn, een levenlang door God geleid worden naar nieuwe toekomst. Dat het zo'n lange reis is, een levensreis, wordt ook duidelijk uit de woorden dat de kinderen geen getuige zijn geweest *van de opvoeding die de HEER u gaf en niet met eigen ogen zijn grootheid hebben gezien, zijn sterke hand, zijn opgeheven arm*. Het is natuurlijk verleidelijk om hierin een verhaal te zien van ooit en eens, van lang geleden, van een tijd waarin God daadwerkelijk zichtbaar zijn macht heeft getoond. Maar juist omdat het symbolisch gaat over een levensreis, zit er voor mij ook de voortdurende herhaling in: iedere generatie opnieuw zal de komende generatie moeten vertellen over hoe God bevrijdt, hoe God ons bij de hand wil nemen en hoe God een nieuwe werkelijkheid, een nieuwe toekomst in het verschieft legt. Iedere generatie, ieder moment.

Daarom is het wel mooi dat er gesproken wordt over de opvoeding die men gekregen heeft, dat God ons opvoedt. Want door te leren, kun je keuzes maken. Door te leren, weet je waar je vandaan komt en kun je kiezen welke weg je wilt gaan, welke toekomst je kiest. In onze lezing wordt het eigenlijk prachtig omschreven: *het land dat u in bezit zult nemen, is heel anders dan Egypte*. Egypte was slavenbestaan, Egypte was lijden zonder hoop op toekomst. Egypte staat ook in ons leven symbool voor alles wat ons tot slaaf maakt, wat ons bindt en wat ons afsnijdt van werkelijk nieuwe toekomst. De standaard dingen die wij meestal noemen, zijn: geld, macht en aanzien. Maar ik denk dat we ook zaken als angst mee moeten nemen, angst om de stap te nemen naar een ander bestaan, de zekerheid los te laten van wat je hebt. Want hoe beklemmend en hoe dor ons huidige bestaan soms ook kan zijn, je weet in elk geval wat je hebt. En wat als je een andere keuze maakt? Wat staat je dan te wachten? Hoe groot is de kans dat je dan van de regen in de drup raakt? In Deuteronomium wordt gesproken over nieuwe toekomst, over beloofd land waartoe God ons oproept om naar op weg te gaan, en, zo staat er: *Het is een land waaraan de HEER, uw God, veel zorg besteedt en waarover Hij waakt, het hele jaar door, van de eerste tot de laatste dag*. Hoe angstig het ook is, in het geloof mag je er op vertrouwen dat je bevrijd op weg mag gaan naar het land dat God je wil geven. En dat is een werkelijkheid die totaal anders is dan de werkelijkheid waarin wij nu leven. Anders dan Egypteland.

Ook de leerlingen van Jezus zijn onderweg, onderweg naar de andere kant van het meer, of, zoals er letterlijk staat: de zee. Ook hierin mogen wij een levensreis zien, een tocht die niet zonder gevaren is maar die wij wel willen maken om deel te worden van nieuwe werkelijkheid, nieuwe toekomst. Wat wij altijd moeten bedenken is dat Marcus, net zoals de andere evangelisten, de verhalen over Jezus schrijft ver na het aardse leven van

Jezus. De gemeenten die hun verhalen lezen of horen, hebben Jezus niet gekend. Het doet ons daarmee meteen denken aan de kinderen uit Deuteronomium die geen getuige zijn geweest van Gods grote daden en daarom door de ouders moeten worden voorgeleefd. Wat Marcus en de andere evangelisten over Jezus willen zeggen is dat God in Hem opnieuw een grote daden laat zien, een krachtige arm. Hoe kwetsbaar dit leven van Jezus ook blijkt te zijn, de liefde die Hij heeft laten zien als begin van nieuwe toekomst is onverwoestbaar. In ieder mensenleven waar die liefde, die van God komt, handen en voeten krijgt zal nieuwe toekomst ontstaan. Jezus is als het ware de opvoeding die de Eeuwige ons geeft in onze tijd; in Jezus leren wij voortdurend hoe wij bevrijd op weg mogen gaan naar het land van belofte, naar Gods koninkrijk, naar een werkelijkheid waarin wij niet meer lijden in slavernij, waarin dorheid ons nooit meer de adem beneemt.

De leerlingen worden in de boot gezet maar als de storm opsteekt en de golven tegen de boot beuken, ligt Jezus te slapen. Het is lastig voor de gemeente – toen en nu – om het vertrouwen in Jezus wakker te houden omdat Hij er niet meer lijfelijk is. Het is leuk om al die verhalen te horen over de sterke arm van God die met tien plagen het slavenhuis sloeg, het is geweldig om de verhalen te lezen over het volk dat dwars door de zee gaat, tussen muren van water door naar hun vrijheid.... ja dit kon God allemaal in die tijd, vroeger. En hoe mooi zijn de verhalen wel niet van Jezus die de lammen weer laat lopen, demonen uitdrijft, ja zelfs de doden laat opstaan. Ja, dat waren tijden. Maar wij, wij leven in een wereld met hoogtepunten en enorm veel dieptepunten. En in alles wat aan ellende over de wereld komt, wordt de mens op de proef gesteld en vragen we ons terecht af: waar is dan God, waar is Jezus? Slaapt Hij? Kan het Hem dan niets schelen dat we vergaan? En juist die ervaring waarin het lijkt alsof geloven niets brengt, maakt ons angstig, doet ons toch meer vertrouwen op wat we hebben dan dat wij de stap durven nemen naar werkelijk nieuwe toekomst. Oh, we begrijpen het zo goed, dat volk dat in de woestijn dorst naar water en honger krijgt en terugverlangt naar het slavenhuis Egypte. Het slavenhuis dat in alle ellende waarin men zat, ervaren werd als het land van de vleespotten. Zo werkt dat nu eenmaal bij de mens: vroeger was alles beter.

Als wij terugkijken op het afgelopen jaar is het niet alleen maar vreugde maar zijn er ook grote dieptepunten geweest. Niet enkel in de wereld maar ook in ons persoonlijk leven. En laten we wel zijn: ook het komend jaar zal er niet anders uit zien. We zullen ons hart kunnen ophalen bij prachtige gebeurtenissen, maar ook diep bedroefd raken door blijvend oorlogsgeweld, blijvende onrechtvaardigheid en blijvend verdriet ook in onze persoonlijke omgeving. Wat dat betreft lijkt er nooit iets te veranderen, het zijn hoge bergen en diepe dalen... maar toch kan het grond zijn die door God wordt bevoeid. In de wetenschap of de verwachting dat het leven in alle vreugde en ellende gewoon doordendert zoals het altijd al gedaan heeft, kunnen we blijven bij het oude vertrouwde, ons neerleggen bij het gegeven dat er inderdaad nooit werkelijk andere toekomst zal zijn. Maar in het geloof zeggen wij: En toch! In het geloof is God niet afwezig en slaapt Jezus niet. In het geloof worden wij voortdurend opgevoegd en geleerd om dit leven op te pakken op een nieuwe manier, om ons te bevrijden van het onvermijdelijke, om ons te bevrijden van de angst. In het geloof mogen wij fier en opstandig een tegenbeweging laten zien tegen het onvermijdelijke.

Alle ellende kan ons verlammen. Wij kunnen verdrinken in persoonlijke pijn. Maar wij hebben in Jezus geleerd hoe liefde werkelijk nieuwe toekomst scheidt. Wij weten dat het leven niet over rozen gaat, wij weten dat ook 2018 dieptepunten zal kennen. Maar het geloof geeft ons de keuze: laten wij onze toekomst afsnijden of omarmen wij de toekomst met liefde. Wij kunnen de werkelijkheid veranderen. Pijn wordt minder pijnlijk wanneer wij die samen dragen. Toekomst wordt mogelijk wanneer we elkaar liefde geven. Het is dat dwarse, dat opstandige van ons geloof dat wij tegen alle dorheid in blijven vertrouwen dat het anders kan, dat wij niet terneergeslagen op de grond zitten maar juist opstaan en op weg gaan omdat wij weten dat er een beloofd land is, een nieuwe werkelijkheid, een land waaraan de HEER, onze God, veel zorg besteedt en waarover Hij waakt, het hele jaar door, van de eerste tot de laatste dag. Laten wij in dat vertrouwen samen het nieuwe jaar ingaan.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.